

CAPUT UNDECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Excidit ungitur in regem Israelis, ac Jebusos ex arce Sion expellit Moab, vers. 10, ad finem nominis et heroica facta sortium ejus recensentur.

1. Congregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron, dicens : Os tuum sumus, et caro tua. 2. Heri quoque, et nudius tertius cum adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas, et introducebas Israel ; tibi enim dixit Dominus Deus tuus : Tu pasces populum meum Israel, et tu eris princeps super super eum. 3. Venerunt ergo omnes majores natu Israel ad regem in Hebron, et inivit David cum eis fedus coram Domino : unxeruntque eum regem super Israel, juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu Samuel. 4. Abiit quoque David, et omnis Israel, in Jerusalem. Hæc est Jebus, ubi erant Jebusæi habitatores terræ. 5. Dixeruntque qui habitabant in Jebus ad David : Non ingredieris huc. Porro David cepit arcem Sion, quæ est Civitas David, 6. dixitque : Omnis qui percusserit Jebusæum in primis, erit princeps et dux. Ascendit igitur primus Joab filius Sarviae, et factus est princeps. 7. Habitatavit autem David in arce, et idcirco appellata est Civitas David. 8. Edificavitque urbem in circuitu a Mello usque ad gyrum, Joab autem reliqua urbis extruxit. 9. Proficibatque David vadens et crescens, et Dominus exercituum erat cum eo. 10. Hi principes virorum fortium David, qui adjuverunt eum ut rex fieret super omnem Israel, juxta verbum Domini, quod locutus est ad Israel. 11. Et iste numerus robustorum David : Jesbaam filius Hachamoni princeps inter triginta : iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice. 12. Et post eum Eleazar filius patris ejus Ahohites, qui erat inter tres potentes. 13. Iste fuit cum David in Phesdomim, quando Philistiim congregati sunt ad locum illum in prælium ; et erat ager regionis illius plenus hordeo, fuger atque populus a facie Philistinorum. 14. Hi steterunt in medio agri, et defenderunt eum : cumque percussissent Philisteos, dedit Dominus salutem magnam populo suo. 15. Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram, in qua erat David, ad speluncam Odollam, quando Philistiim fuerant castrametati in valle Raphaim. 16. Porro David erat in præsidio, et statio Philistinorum in Bethlehem. 17. Desideravit igitur David, et dixit : O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quæ est in porta ! 18. Tres ergo isti per media castra Philistinorum perrexerunt, et hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat in porta, et attulerunt ad David ut biberet : qui noluit, sed magis libavit illam Domino, 19. dicens : Absit ut in conspectu Dei mei hoc faciam, et sanguinem istorum virorum bibam ; quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hæc causam noluit bibere : hæc fecerunt tres robustissimi. 20. Abisai quoque frater Joab ipse erat princeps trium, et ipse levavit hastam suam contra trecentos vulneratos, et ipse erat inter tres nominatissimus. 21. et inter tres secundos inlyctus et princeps eorum : verumtamen usque ad tres primos non pervenerat. 22. Banaias filius Joiadæ viri robustissimi, qui multa opera perpetrarat, de Cabseel ; ipse percussit duos Ariel Moab ; et ipse descendit, et interfecit leonem in media cisterna tempore nivis. 23. Et ipse percussit virum Ægyptium, cujus statua erat quinque cubitorum, et habebat lanceam ut licitorium textentium : descendit igitur ad eum cum virga, et rapuit hastam, quam tenebat manu, et interfecit eum hasta sua. 24. Hæc fecit Banaias filius Joiadæ, qui erat inter tres robustos nominatissimus. 25. Inter triginta primus, verumtamen ad tres usque non pervenerat : posuit autem eum David ad arculam suam. 26. Porro fortissimi viri in exercitu, Asahel frater Joab, et Elchanan filius patris ejus

de Bethlehem. 27. Sammoth Arorites, Helles Phalonites. 28. Ira filius Acces Thecutites, Abiezer Anathothites. 29. Sobbochai Husathites, Ilai, Ahohites. 30. Maharai Netophathites, Heled filius Baana Netophathites. 31. Elhai filius Ribai de Gabaath filiorum Benjamin, Banaia Phathonites. 32. Hurai de Torrente Gaas, Abiel Arbathites, Azmoth Bauramites, Eliaba Salabonites. 33. Filius Assem Gezonites, Jonathan filius Sage, Ararites, 34. Ahiam filius Sachar, Ararites, 35. Eliphal filius Ur. 36. Hephher Mecherathites, Ahia Phelontes. 37. Heso Carmelites, Naarai filius Asbai. 38. Joel frater Nathan, Mibahar filius Agarai. 39. Seleac Ammonites, Naarai Berolithes armiger Joab filii Sarviae. 40. Ira Jethraus, Gareb Jethraus. 41. Urias Hethæus, Zabab filius Oholi. 42. Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum, et cum eo triginta : 43. Hanan filius Maacha, et Josaphat Mathanites. 44. Ozia Astarothites, Samma et Jehiel filii Hotam Arorites. 45. Jedihel filius Samri, et Joha frater ejus Thosaites, 46. Eliel Mahumites, et Jeribai et Josai filii Elnaem, et Jethma Moabites, Eliel, et Obed, et Jasiel de Masobia.

Priorem partem audivimus II Reg. III, 9, et toto cap. v, posterioriorem eodem lib. cap. XXIII, vers. 8 et seq. ubi ea explicui.

2. TU PASCES, — id est, tu reges. Rex enim est pastor populorum, uti de Agamemnone ait Homerus.

22. IPSE (Banaias) PERCUSSIT DUOS ARIEL MOAB, — id est duos leones Moab, ut dicitur II Reg. XXIII, 20. Vocantur hi Ariel, id est leones Dei, hoc est maximi et robustissimi. Hebraei, Josephus, Lyranus,

Glossa et Cajetanus censent hos duos fuisse duces Moabitarum fortissimos, et sevrissimos instar leonum. Verum alii simpliciter leones, ut sonant, accipiunt. Vide dicta II Reg. XXII, 20.

23. POSUIT AUTEM EUM DAVID AD ARUCULAM SUAM, — id est fecit eum sibi secretarium, intimumque consiliarium et monitorem ; qui cum de agendis commoneret, omniaque quæ ei faciendi erant, suggereret, uti faciunt Romæ Cardinalibus Auditores, quos vocant.

CAPUT DUODECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Recensentur ii qui Davidem, cum fugeret Sautem, secuti sunt ; et ii qui primi venerunt ad eum in Hebron, ut eum ungerent in regem.

1. Hi quoque venerunt ad David in Siceleg, cum adhuc fugeretur Saul filium Cis, qui erat fortissimi et egregii pugnatores, 2. tendentes arcum, et utraque manu fundis saxa jacientes, et dirigentes sagittas : de fratribus Saul ex Benjamin. 3. Princeps Ahiezer, et Joas, filii Samaa, Gabaathites, et Jaziel, et Phallet filii Azmoth, et Baracha, et Jehu Anathothites. 4. Samaias quoque Gabaonites fortissimus inter triginta et super triginta. Jeremias, et Jehezaiel, et Johanan, et Jezabad Gaderothites, 5. Et Eluzai et Jerimuth, et Baalia, et Samaria, et Saphathia Haraphites. 6. Elcana, et Jesia, et Azareel, et Joezer, et Jesbaam de Carehim : 7. Joela quoque, et Zabadia, filii Jeroham de Gedor. 8. Sed et de Gaddi transfugerunt ad David, cum lateret in deserto, viri robustissimi, et pugnatores optimi, tenentes clypeum et hastam : facies eorum quasi facies leonis, et veloces quasi capræ in montibus : 9. Ezer princeps, Obdias secundus, Eliab tertius, 10. Masmana quartus, Jeremias quintus, 11. Ethi sextus, Eliel septimus, 12. Johanan octavus, Elzebad nonus, 13. Jeremias decimus, Machbanai undecimus. 14. Hi de filiis Gad principes exercitus : novissimus centum militibus præerat, et maximus, mille. 15. Isti sunt qui transierunt Jordanem mense primo, quando inundare consuevit super ripas suas ; et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad Orientalem plagam, et Occidentalem. 16. Venerunt autem et de Benjamin, et de Juda, ad præsidium in quo morabatur David, 17. egressusque est David obviare eis, et ait : Si pacifice venistis ad me ut auxiliimini mihi, cor meum jungatur vobis : si autem insidiamini mihi pro adversariis meis, cum

ego iniquitatem in manibus non habeam, videat Deus patrum nostrorum, et iudicet. 18. Spiritus vero induit Amasai principem inter triginta, et ait: Tui sumus, o David, et tecum, filii Isai, pax, pax tibi, et pax adiutoribus tuis: te enim adjuvat Deus tuus. Suscepit ergo eos David, et constituit principes turme. 19. Porro de Manasse transfugerunt ad David, quando veniebat cum Philistinim adversus Saul, ut pugnaret: et non dimicavit cum eis; quia invito consilio remiserunt eum principes Philistinorum, dicentes: Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum Saul. 20. Quando igitur reversus est in Siceleg, transfugerunt ad eum de Manasse, Ednas, et Jozabad, et Jedihel, et Michael, et Ednas, et Jozabad, et Eliu, et Salathi, principes millium in Manasse. 21. Hi præbuerunt auxilium David adversus latrunculos: omnes enim erant viri fortissimi, et facti sunt principes in exercitu. 22. Sed et per singulos dies veniebant ad David ad auxiliandum ei, usque dum fieret grandis numerus, quasi exercitus Dei. 23. Iste quoque est numerus principum exercitus, qui venerunt ad David, cum esset in Hebron, ut transferret regnum Saul ad eum, iuxta verbum Domini. 24. Filii Juda portantes clypeum et hastam, sex millia octingenti expediti ad prælium. 25. De filiis Simeon, virorum fortissimorum ad pugandum, septem millia centum. 26. De filiis Levi, quatuor millia sexcenti. 27. Joiada quoque princeps de stirpe Aaron, et cum eo tria millia septingenti. 28. Sadoe etiam puer egregie indolis, et domus patris ejus, principes viginti duo. 29. De filiis autem Benjamin fratribus Saul, tria millia: magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul. 30. Porro de filiis Ephraim viginti millia octingenti, fortissimi robore, viri nominati in cognationibus suis. 31. Et ex dimidia tribu Manasse, decem et octo millia, singuli per nomina sua venerunt ut constituerent regem David. 32. De filiis quoque Issachar viri eruditi, qui noverant singula tempora ad præcipiendum quid facere deberet Israel, principes ducenti: omnis autem reliqua tribus, eorum concilium sequebatur. 33. Porro de Zabulon qui egrediebantur ad prælium, et stabant in acie instructi armis bellicis, quinquaginta millia venerunt in auxilium, non in corde duplici. 34. Et de Nephtali, principes mille: et cum eis instructi clypeo et hasta, triginta et septem millia. 35. De Dan etiam preparati ad prælium, viginti octo millia sexcenti. 36. Et de Aser egredientes ad pugnam, et in acie provocantes, quadraginta millia. 37. Trans Jordanem autem de filiis Ruben, et de Gad, et dimidia parte tribus Manasse, instructi armis bellicis, centum viginti millia. 38. Omnes isti viri bellatores expediti ad pugandum, corde perfecto venerunt in Hebron, ut constituerent regem David super universum Israel: sed et omnes reliqui ex Israel uno corde erant, ut rex fieret David. 39. Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes et bibentes; præparaverant enim eis fratres sui. 40. Sed et qui juxta eos erant, usque ad Issachar, et Zabulon, et Nephtali, afferbant panes in asinis, et camelis, et mulis, et bobus, ad vescendum: farinam, palathas, uvam passam, vinum, oleum, hoves, arietes, ad omnem copiam; gaudium quippe erat in Israel.

2. DE FRATRIBUS SAUL EX BENJAMIN, — puta de cognatis Saul et Benjaminitis; Saul enim erat ex tribu Benjamin. Mirum hoc fuit, et quasi miraculum, quo Deus honestavit Davidem exulem et profugum, ut multi ex tribu Benjamin et cognati Saulis, eum quam Saul em cum persequentem, sequi maluerint: nimirum Deus pugnavat pro Davide contra Saulem, ac Davidis innocentia, modestia et sanctitas omnes a se alliciebat, quos Saul sua superbia, insolentia et pravitate a se avertebat. Hinc et tria millia Benjaminitarum maluerunt sequi Davidem, quia Iphoseta Saulis filium, ut dicitur versu 29.

6. DE CAREM, — id est, ut habent Hebræi et Septuaginta, de Coritis, sive de posteris Core.

8. DE GADDI, — id est de tribu Gad, sive de Gadititis.

13. ISTI SUNT QUI TRANSIERUNT JORDANEM MENSE PRIME (Nisan sive Paschali, qui nostro partim martio, partim aprili respondet), QUANDO INUNDARE CONSUEVIT SUPER RIPAS SUAS: ET OMNES PUGAVERUNT, — q. d. Isti sunt Gadditæ, qui heroico animo et virtute Jordanem a Josue diviso primi ingredi ausi sunt, ac Chanaanicos ex adversa ripa consueverunt, et transitum Hebræorum prohibere cocantes invaserunt, et in fugam compulerunt.

22. QUASI EXERCITUS DEI, — id est quasi exercitus maximus; Dei enim maximi omnia sunt maxima.

28. SADOE ETIAM PUER EGREGIE INDOLIS. — Hic videtur esse Sadoe Pontifex, quem Saul occiso Abimelech, qui erat ex Heli et Ithamar, Pontificem constituit. Vocatur « puer, » quia illo tempore erat junior; unde postea vixit toto tempore Davidis, et pontificatu simul cum Abiathar functus est. Deinde a Salomone amoto Abiathar, solus Sadoe Pontifex ab eodem auctoratus mansit. Licet enim Joiada versu precedenti vocetur « princeps, » ipse tamen non erat Pontifex, sed « princeps, » id est dux agminis militaris, quod e sacerdotibus et Levitis ad Davidem deducebat.

32. DE FILIIS QUOQUE ISSACHAR VIRI ERUDITI, QUI NOVERANT SINGULA TEMPORA AD PRÆCIPENDUM QUID FACERE DEBERET ISRAEL, PRINCIPES DUCENTI. — Nativitas, principes quatuor occasionum, id est scientes quo tempore quidem gerendum esset captivitas occasionibus, v. g. quod hoc tempore, quo a Philistinis cæsus erat Saul cum totis castris, rex creandus esset David, utpote bello assuetus et victoriosus, ideoque terror Philistinorum ad compescendam eorum eque recenti victoria superbiam et audaciam, quodque jam tempus advenisset quo promissio regni facta a Deo Davidi implenda foret. Nullus enim erat alius, qui rebus Israelis iam adeo prolapsis et afflictis succurrere, easque restaurare posset, nisi David: quare hi principes suaserunt populo non tantum suæ tribus, sed et aliarum, ut Davidem crearent regem. Erant ergo hi eruditi in scientia, sive intelligentia temporum, id est occasionum, ut habent Hebræi, quæ est scientia practica ad vitam humanam utilissima, adeoque in ea consistit vera et perfecta prudentia, tum ethica, tum economica, tum politica, ut docet Salomon, *Ecles.* iii, 2 et seq: « Omnia tempora habent: Tempus, inquit, nascendi, et tempus moriendi. Tempus occidendi, et tempus sanandi. Tempus flendi, et tempus ridendi. Tempus custodiendi, et tempus abjiciendi. Tempus belli, et tempus pacis, » etc. Et cap. viii, vers. 6: « Omni negotio tempus est, et opportunitas. »

Secundo, « scientia temporum » hic accipi potest physica et astrologica. Erant enim Issachariani agricolæ, ideoque observabant temporum mutationes, aerisque et ventorum commoditates, ut scirent quando foret tempus seminandi, quando metendi, quando plantandi, quando navigandi. Hæc enim scientia agricolis est necessaria, teste Virgilio

in *Georgic.* Hanc autem scientiam temporum partim continua observatione et usu, scilicet, ex prognosticis ventorum, siderum, etc., continue observatis didicerant Issachariani, ait Abulensis et Sanchez; partim ex vicinis Phœnicibus, puta Tyriss et Sidonis (ad quos illi suæ segetes, vinum et oleum deferabant, ut illi per mare eas ad vicinas insulas deveherent et divenderent) habuerant. Phœnices enim, quia accola maris, vacabant navigationi et mercimoniis, ideoque observabant astrorum et temporum vicissitudines, ut scirent quando, quomodo et ubi foret navigandum. Unde Plinius, lib. VIII, cap. LXI, Phœnicibus quasi proprium inventum tribuit siderum observationem in navigando, et Aratus in *Phœnon.*

Phœnices, inquit, Cynosura regis subantibus arbor.

Et ex eo Cicero, lib. II *Academ.*: « Ego, inquit, et magnus quidem sum opinator, et meas cogitationes sic dirigo, non ad illam parvulam Cynosuram, qua fidunt duce nocturna Phœnices in altum, ut ait Aratus, eoque directus gubernant, quod eam tenent,

Quæ cursu inferiore brevi convertitur orbe.

Sed ad Helicem et clarissimos Septentriones, id est rationes hanc latiore specie, non ad tenuem climatas: eo fit ut errem, et vager latus. » Illic tribullus: eo

Prima ratem ventis tradere docta Tyros.

Tertio, S. Hieronymus per « scientiam temporum, » accipit scientiam computas Eodæsiasticæ, v. g. quando celebrandum sit Pascha, Pentecoste, cæteraque festa, quid quolibet festo faciendum et offerendum sit. Erant enim Issachariani, in quieti suæ agriculture vita, studio sapientie et religionis docti. Unde Moyses, *Deuter.* xxxiii, 48, hæc eis benedictionem impertit: « Et Issachar in tabernaculis suis, » scilicet quiete agriculture et mereature vacabit. « Populos vocabant ad montem, » puta ad templum in monte Sion, ut in eo Deum pie colat. « Erant enim, ipsi, ait S. Hieronymus, doctores, computatores et magistri, sive ad festivitates, sive ad cætera. » Refutat hoc Abulensis quod agricolæ non soleant vacare studiis, sed immerito: nam contrarium sæpe fieri videmus, et olim ita fiebat. Certe agricolæ multi filios habent doctos et doctores, ego quoque filius agricolæ sum.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

*David arcam a Cariathiarim reducens, coram ea psallit et saltit. Oza arcam tangens occiditur.
Arca divertens in domum Obededom, eam benedicit.*

1. Iniit autem consilium David cum tribubus, et centurionibus, et universis principibus, 2. et ait ad omnem cœtum Israel: Si placet vobis, et a Domino Deo nostro egreditur sermo quem loquor, mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israel, et ad sacerdotes, et Levitas, qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos, 3. et reducamus arcam Dei nostri ad nos: non enim requisivimus eam in diebus Saul. 4. Et respondit universa multitudo ut ita fieret: placuerat enim sermo omni populo. 5. Congregavit ergo David cunctum Israel, a Sihor Ægypti, usque dum ingrediaris Emath, ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim. 6. Et ascendit David, et omnis vir Israel, ad collem Cariathiarim, qui est in Juda, ut afferret inde arcam Domini Dei sedentis super cherubim; ubi invocatum est nomen ejus. 7. Imposueruntque arcam Dei super plaustrum novum, de domo Abinadab: Oza autem, et frater ejus, minabant plaustrum. 8. Porro David, et universus Israel, debebant coram Deo omni virtute in canticis, et in citharis, et psalteriis, et tympanis, et cymbalis, et tubis. 9. Cum autem pervenissent ad Arcam Chidon, tetendit Oza manum suam ut sustentaret arcam: bos quippe lascivens paululum inclinaverat eam. 10. Iratus est itaque Dominus contra Ozam, et percussit eum, eo quod tetigisset arcam: et mortuus est ibi coram Domino. 11. Contristatusque est David, eo quod divisisset Dominus Ozam: vocavitque locum illum: Divisio Oza, usque in præsentem diem. 12. Et timuit Deum tunc temporis, dicens: Quomodo possum ad me introducere arcam Dei? 13. Et ob hanc causam non adduxit eam ad se, hoc est, in Civitatem David; sed avertit in domum Obededom Gethæi. 14. Mansit ergo arca Dei in domo Obededom tribus mensibus: et benedixit Dominus domui ejus, et omnibus quæ habebat.

5. A SIMOR ÆGYPTI. — Sihor Hebraice שִׁיחַר Sihor, id est niger, vocatur Nilus, quod aqua ejus, quia limosa et turbida, videatur esse nigra. Unde a Græcis vocatur μέλας, id est niger; verum, quia Nilus longe abest a Judæa, melius per Sihor accipitur rivum juxta Rhinocoloram, qui est terminus australis Judææ, et alibi « torrens Ægypti » vo-

catur, de quo dixi Num. cap. XXXIV, vers. 8. 7. OZA ACTEM ET FRATER EJUS. — II Reg. VI, 3, habetur: « Oza et Abio, » sed Abio Hebraice idem est quod frater ejus, veraque hic Abio erat frater Oza: uterque enim erat filius Abinadab, ut ibi dicitur. CHIDON — alio nomine vocabatur Nachon, ut patet II Reg. VI, 6.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Hiram mittit ad Davidem ligna et artifices, qui ei domum ædificent. David multiplicat uxores et filios, ac, vers. 9, cecidit Philistæos in valle Raphaim, et iterum, vers. 14, cum Deus veniret ei in auxilium ex adverso pyrorum.

1. Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, et ligna cedrina et artifices, parietum lignorumque, ut ædificarent ei domum. 2. Cognoovitque David quod confirmasset eum Domi-

nus in regem super Israel, et sublevatum esset regnum suum super populum ejus Israel. 3. Accepit quoque David alias uxores in Jerusalem: genuitque filios, et filias. 4. Et hæc nomina eorum, qui nati sunt ei in Jerusalem: Samua, et Sobad, Nathan, et Salomon, 5. Jebahar, et Elisua, et Eliphalet. 6. Noga quoque, et Naphegh, et Japhia. 7. Elisama, et Baaliada, et Eliphalet. 8. Audientes autem Philistiim eo quod unctus esset David in regem super universum Israel, ascenderunt omnes ut quærerent eum: quod cum audisset David, egressus est obviam eis. 9. Porro Philistiim venientes diffusi sunt in valle Raphaim. 10. Consuluitque David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philistæos, et si trades eos in manu mea? Et dixit ei Dominus: Ascende, et tradam eos in manu tua. 11. Cumque illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi David, et dixit: Divisit Deus inimicos meos per manum meam, sicut dividuntur aquæ; et ideoque vocatum est nomen illius loci Baalpharasim. 12. Dereliqueruntque ibi deos suos, quos David jussit exuri. 13. Alia etiam vice Philistiim irruerunt, et diffusi sunt in valle. 14. Consuluitque rursum David Deum, et dixit ei Deus: Non ascendas post eos, recede ab eis, et venies contra illos ex adverso pyrorum. 15. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim Deus ante te, ut pereat castra Philistiim. 16. Fecit ergo David sicut præceperat ei Deus, et percussit castra Philistinorum, de Gabaa usque Gazera. 17. Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, et Dominus dedit pavorem ejus super omnes gentes.

Hoc caput explicui II Reg. v.

2. COGNOVITQUE DAVID, QUOD CONFIRMASSET EUM DOMINUS IN REGEM ISRAEL. — ex eo quod videret omnes Israelitas ultro et communi consensu cum in regem acceptasse, seque illi subjecisse, ac suam opem et operam ei liberaliter obtulisse; Hiram quoque et vicinos reges, se ut regem Israel honorare, amare et timere.

14. VENIESQUE CONTRA EOS (non directe, sed castra eorum circumeundo, a tergo scilicet) EX AD-

VERSO PYRORUM. — Cur hoc? Respondent Hebræi apud S. Hieronymum, Angelomus et Historia Scholastica, eo quod ibi Philistæi collocassent sua idola, idque putarent eum locum esse tutissimum et munitissimum: Deus ergo, ut ostenderet idola nihil esse et nihil posse, jubet Davidem ex ea parte quasi infirmissima, et expugnata facillima, castra hostium invadere, promittens ei certam tam de idolis, quam de idololâtris victoriam.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

David arcam cum pompa deducit in Sion, ac coram ea saltando exultat. Ideo respicit eum uxor Michol, sed a Deo sterilitate castigatur.

1. Fecit quoque sibi domos in Civitate David; et ædificavit locum arcæ Dei, tetenditque ei tabernaculum. 2. Tunc dixit David: Illicitum est ut a quocumque portetur arca Dei nisi a Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, et ad ministrandum sibi usque in æternum. 3. Congregavitque universum Israel in Jerusalem, ut afferretur arca Dei in locum suum, quem preparaverat ei; 4. necnon et filios Aaron, et Levitas. 5. De filiis Caath, Uriel princeps fuit, et fratres ejus centum viginti. 6. De filiis Merari, Asaia princeps; et fratres ejus ducenti viginti. 7. De filiis Gersom, Joel princeps; et fratres ejus centum triginta. 8. De filiis Elisaphan, Semeias princeps; et fratres ejus ducenti. 9. De filiis Hebron, Eliel princeps; et fratres ejus octoginta. 10. De filiis Oziel, Aminadab princeps; et fratres ejus centum duodecim. 11. Vocavitque David Sadoc et Abiathar sacerdotes, et Levitas, Uriel, Asaiam, Joel, Semeiam, Eliel, et Aminadab; 12. et dixit ad eos: Vos qui estis principes familiarum Leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris; et afferite arcam Domini Dei Israel ad locum qui ei

parparatus est: 13. ne ut a principio, quia non eratis presentes, percussit nos Dominus, sic et nunc fiat, illicitum quid nobis agentibus. 14. Sanctificati sunt ergo Sacerdotes, et Levite, ut portarent arcam Domini Dei Israel. 15. Et tulerunt filii Levi arcam Dei, sicut præceperat Moyses juxta verbum Domini, humeris suis, in vectibus. 16. Dixitque David principibus Levitarum, ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablīs videlicet, et lyris, et cymbalis, ut resonaret in excelsis sonitus lætitiæ. 17. Constitueruntque Levitas: Heman filium Joel, et de fratribus ejus, Asaph filium Barachia; de filiis vero Merari, fratribus eorum, Ethan filium Casaia. 18. Et cum eis fratres eorum: in secundo ordine, Zachariam, et Ben, et Jaziel, et Semiramoth, et Jahiel, et Ani, Eliab, et Banaïam, et Maasiam, et Mathathiam, et Eliphahu et Maceniam, et Obededom, et Jehiel, janitores. 19. Porro cantores, Heman, Asaph, et Ethan, in cymbalis æneis concrepantes. 20. Zacharias autem, et Oziel, et Semiramoth, et Jahiel, et Ani, et Eliab, et Maasias, et Banaïas, in nablīs arcana cantabant. 21. Porro Mathathias, et Eliphahu, et Macenias, et Obededom, et Jehiel, et Ozaziu, in citharis pro octava canebant epinicion. 22. Chonenias autem princeps Levitarum prophetia præerat, ad præcendam melodiam; erat quippe valde sapiens. 23. Et Barachias, et Elcana, janitores arcæ. 24. Porro Sebenias, et Josaphat, et Nathanael, et Amasai, et Zacharias, et Banaïas, et Eliezer, sacerdotes, clangebant tubis coram arca Dei: et Obededom, et Jehias, erant janitores arcæ. 25. Igitur David, et omnes majores natu Israel, et tribuni, ierunt ad deportandam arcam fœderis Domini de domo Obededom, cum lætitiâ. 26. Cumque adjuvisset Deus Levitas, qui portabant arcam fœderis Domini, immolabantur septem tauri, et septem arietes. 27. Porro David erat indutus stola byssina, et universi Levitæ qui portabant arcam, cantoresque, et Chonenias princeps prophetia inter cantores: David autem etiam indutus erat ephod lineo. 28. Universusque Israel deducebant arcam fœderis Domini in iubilō, et sonitu buccinæ, et tubis, et cymbalis, et nablīs, et citharis concrepantes. 29. Cumque pervenisset arca fœderis Domini usque ad Civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem David saltantem atque ludentem, et despexit eum in corde suo.

13. QUIA NON ERATIS PRESENTES. — Hinc colligunt nonnulli Ozam percussum a Deo, quod ipse, cum non esset sacerdos, tetigerit arcam. Sacerdotum enim erat eam tangere et humeri: portare. Vide dicta II Reg. vi. Alii, ex *sanctificationis*, colligunt Ozam percussum eo quod maculam aliquam contraxisset, nec ab ea se ante arcam contactum expiasset et sanctificasset. Verum *sanctificationis*, ad sacerdotis pertinet, qui arcam tangere non poterant, nisi prius ab eum immunditie legali se purgassent et sanctificassent, alioqui percutiendi a Deo perinde ac Oza, et tantum hoc vult hic David.

20. IN NABLIS ARCANA CANTABANT. — puta psalmos, qui hebraice inscribuntur *Olamoth*, id est arcana et occulta, qualis est *Psalm.* ix et xlvj. Qui duo psalmi ita hinc loco sunt appositi, ut de hac arca translatione viderentur esse a Davide compositi. Porro Nablum erat instrumentum musicum, quod ventriculo, quasi utriculo (*כלי* *nebel* enim est *uter*) excipiebat aerem, et eundem per fistulam eum harmonia emittebat, sine inflatu ejusquam. Unde eo utens vocabatur Utricularius et Aseuales; *אזעז*; enim est *uter*.

21. IN CITHARIS PRO OCTAVA CANEBANT EPINICION, q. d. Canebant psalmos qui inscribuntur hebraice

עֵינִי *al sceminith*, id est super octava vel pro octava, sive quod octo vocibus, sive quod octachordo, v. g. cithara octo chordis instructa (aliæ enim erant tetrachorde, aliæ heptachorda, aliæ decachorde) canendi forent, *scemina* enim sunt octo; vide dicta II Reg. vi, 13.

Pro «epinicion», hebraice est *נֶסֶךְ* *netsach*, quod Vatablus vertit, ad prævalendum, id est ad elevandum vocem, ita ut vincantur alii cantores, qualis nunc est in Alto sive Superiore; canens enim *Alti* elevatione vocis superat Tenorem, Contra-tenorem et Bassum. Melius Noster vertit: «Epinicion», id est *carmen triumphale*, sive *pro victoria*. Vide dicta II Reg. vi, 13.

22. CHONENIAS AUTEM, PRINCEPS LEVITARUM, PROPHETIE PRÆERAT AD PRÆCENDAM MELODIAM. — Pro «propheta» hebraice est *נָבִיא* *nabi*, id est *elevatio*, *assumptio*, indeque *onus elevatum*, et in numeros assumptum, iudeque *propheta tristis et onerosa* per metaphoram; unde *primo*, aliqui hic vertunt: *Chonenias præerat oneri et oneratis*; eo quod ipsi incumberet munus erudiendi arce-bajulos, qua ratione progredi deberent, interquæcere, vires mutare, etc.

Secundo, alii vertunt. «Præerat prophetia», id est prescribat cantoribus prophetias quas ca-

nerent. Cantores enim subinde vocantur Prophetia, et prophetare idem est quod canere, et laudare Deum. Sic Saul «prophetabat», id est canebat Dei laudes, I Reg. x, 5.

Tertio, hebraei apud S. Hieronymum in *Tradit.* «præerat prophetia», hoc est, inquit, prophetia melodias et verba cantoribus ad memoriam revocabat.

Quarto, optime Septuaginta vertunt: *Erat princeps in elevatione; Vatablus, in exaltatione vocis, q. d. Chonenias erat præcantor, et altiore voce intonat, præibatque melodiam psalmi cantandi, quam inde ceteri cantores prosequerentur, ut faciant Cantores et Prefecti musices in choro. Id ita esse patet ex eo quod Noster explicans, subdit: «ad præcendam melodiam», ubi hebraice est idem nomen *נָבִיא* *massa* quod paulo ante Noster vertit: «propheta», hæc ergo non aliud erat quam melodia (1).*

ERAT QUIPPE VALDE SAPIENS. — hebraice *נָבִיא* *mechin*, id est *intelligens*, hoc est musices, et canendi

(1) Reddi potest hebraice: *Et Chonenias princeps Levitarum, præerat elevationi et corrigebat elevationem.* Porro præesa elevationi vocum, est dirigere modos musices, et dissinas voces reducere in ordinem; dici etiam potest quod præerat Chonenias in cantu illo superiore dicto gallice *contre-alto*.

perissimus. Falsus enim dicit esse præcantores.

26. CUMQUE ADJUVISSET DEUS LEVITAS. — ut nullum in portanda arca sentirent onus, aiunt rabbin. Verum hoc est fabula. Audi Lyranum ex hebraeis apte ad rem præsentem: «Dicunt, inquit, hebraei quod istud adjutorium intelligitur per hoc, quod arca portabat seipsam hoc est, quod divina virtute sic portabatur, quod Levite portatores nullum pondus sentiebant; et pro illo miraculo facta fuit immolatio.» Verum dico: Deus adjuvit eos animando, vires et præsertim amorem suggerendo, ut libenter bajularent arcam, ideoque onus vix sentirent. Quare illud miraculum non tam fuit potestatis, quam charitatis. Hæc enim efficiebat ut illud onus, alioqui gravissimum, amantibus levissimum videretur. Addit Josephus illos qui cantando, et saltando, et pulsando musica instrumenta præbant arcam, quamvis totam diem in eo labore extraherent, nullam tamen ex suo labore defatigationem sentisse. Amor enim quo illi divino oraculo famulabantur, non sinebat ut minuerent vires, sed potius ut in singulis horas vegetiores redderentur.

27. PORRO DAVID ERAT INDUTUS STOLA BYSSINA, — scilicet ephod lineo, quod alibi byssinum vocatur; byssus enim est linaum subtilius et delicatius.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

David, collocata arca in tabernaculo Sionis, victimas offert; inde populo benedixit, eiisque epulum largitur. Moza Levitis sua circa arcam ministeria distribuit, ac versus 8, canticum Deum laudat.

1. Attuleruntque igitur arcam Dei, et constituerunt eam in medio tabernaculi quod tederat ei David: et obtulerunt holocausta et pacifica coram Deo. 2. Cumque complexset David offerens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine Domini. 3. Et divisit universis per singulos, a viro usque ad mulierem, tortam panis, et partem assæ carnis bubala, et frizam oleo similam. 4. Constituitque coram arca Domini de Levitis qui ministrarent, et recordarentur operum ejus, et glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israel: 5. Asaph principem, et secundum ejus Zachariam; porro Jahiel, et Semiramoth, et Jehiel, et Mathathiam, et Eliab, et Banaïam; et Obededom: Jehiel super organa psalterii et lyras: Asaph autem ut cymbalis personaret: 6. Banaïam vero et Jaziel sacerdotes, canere tuba jugiter coram arca fœderis Domini. 7. In illo die fecit David principem ad confitendum Domino Asaph, et fratres ejus.

8. Confitemini Domino, et invocate nomen ejus: notas facite in populis adinventiones ejus.

9. Cantate ei, et psallite ei: et narrate omnia mirabilia ejus.

10. Laudate nomen sanctum ejus: lætetur cor quærentium Dominum.

11. Quærite Dominum, et virtutem ejus: quærite faciem ejus semper.

12. Recordamini mirabilium ejus, quæ fecit: signorum illius, et judiciorum oris ejus.

13. Semen Israel servi ejus : filii Jacob electi ejus.
 14. Ipse Dominus Deus noster : in universa terra judicium ejus.
 15. Recordamini in sempiternum pacti ejus, sermonis quem præcepit in mille generationibus,
 16. Quem pepigit cum Abraham, et juramenti illius cum Isaac.
 17. Et constituit illud Jacob in præceptum : et Israel in pactum sempiternum.
 18. Dicens : Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hæreditatis vestrae.
 19. Cum essent pauci numero, parvi et coloni ejus.
 20. Et transierunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum.
 21. Non dimisit quemquam calumniari eos, sed increpavit pro eis reges.
 22. Nolite tangere christos meos : et in prophetis meis nolite malignari.
 23. Cantate Domino, omnis terra : annuntiate ex die in diem salutem ejus.
 24. Narrate in gentibus gloriam ejus, in cunctis populis mirabilia ejus.
 25. Quia magnus Dominus, et laudabilis nimis : et horribilis super omnes deos.
 26. Omnes enim dii populorum, idola : Dominus autem cælos fecit.
 27. Confessio et magnificentia coram eo : fortitudo et gaudium in loco ejus.
 28. Afferte Domino, familiæ populorum, afferte Domino gloriam et imperium.
 29. Date Domino gloriam nomini ejus, levate sacrificium, et venite in conspectu ejus : et adorare Dominum in decore sancto.
 30. Commoveatur a facie ejus omnis terra : ipse enim fundavit orbem immobilem.
 31. Latentur cæli, et exsultet terra, et dicant in nationibus : Dominus regnavit.
 32. Tonet mare, et plenitudo ejus : exsultent agri, et omnia quæ in eis sunt.
 33. Tunc laudabunt ligna salus coram Domino : quia venit judicare terram.
 34. Confitemini Domino, quoniam bonus : quoniam in æternum misericordia ejus.
 35. Et dicite : Salva nos, Deus salvator noster : et congrua nos, et erue de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, et exultemus in carminibus tuis.
 36. Benedictus Dominus Deus Israel ab æterno usque in æternum ; et dicat omnis populus : Amen, et hymnum Domino.
 37. Reliquit itaque ibi coram arca federis Domini, Asaph et fratres ejus, ut ministrarent in conspectu arcae jugiter, per singulos dies, et vices suas. 38. Porro Obededom, et fratres ejus sexaginta octo : et Obededom filium Idithun, et Hosa, constituit janitores ; 39. Sadoc autem sacerdotem, et fratres ejus sacerdotes, coram tabernaculo Domini in excelso, quod erat in Gabaon, 40. ut offerrent holocausta Domino super altare holocaustomatis jugiter, mane et vespere, juxta omnia quæ scripta sunt in lege Domini, quam præcepit Israeli. 41. Et post eum Heman, et Idithun, et reliquos electos, unumquemque vocabulo suo ad confitendum Domino : quoniam in æternum misericordia ejus. 42. Heman quoque et Idithun canentes tuba, et quotientes cymbala, et omnia musicorum organa, ad canendum Deo ; filios autem Mithun fecit esse portarios. 43. Reversusque est omnis populus in domum suam ; et David, ut benediceret etiam domui suæ.

8. CONFITEMINI DOMINO. — David jussit Asaph et socios canere hunc hymnum Deo in gratiarum actionem, quod arcam (et in ea Deum residentem) transtulisset in suam arcem Sion, ut Deum in ea quasi semper præsentem, protegentem, dirigentem et roborantem, penes se haberet. Porro hic hymnus conflatus est ex Psalmo CIV usque ad versum 23, ubi deinceps conflatur ex Psalmo XCV. Porro paulo aliter hic recensetur, quam illis

psalmis contineatur, quia David videtur eum primo hic rudi forma dictasse, deinde eum in Psalterio magis expoluisse et eliminasse. Psalmus est, et ad Psalterium pertinet ; quare ibidem, quasi loco sibi proprio eum explicabo. Interim paucis hic annotabo ea, in quibus a psalmis citatis differt.

11. QUERITE DOMINUM ET VIRTUTEM EJUS. — Legit Interpres אצו azzo, id est virtutem sive fortitudi-

mem ejus, id est arcam in qua Deus suam potentiam ostendit, per eam debellando Jericho et Chananaeos. Invitat enim David omnes, ut ad arcam veniant, et coram ea Deum adorent. Septuaginta vero, aliis punctis legentes אצו azu in imperativo Cal, vertunt Psal. CIV, 3 : Confirmamini, id est confirmabimini. Deus enim vos confirmabit et roborabit, ut nullus hostis, nulla adversitas, nulla tentatio vobis prævalere valeat.

21. NON DIMISIT QUEMQUAM CALUMNIARI EOS. — Vatablus, vim facere eis ; Hebraice enim אצו azar, et calumniari et vim facere significat. Unde Septuaginta, Psal. CIV, 13, vertunt : Non reliquit hominem nocere eis.

27. CONFESSIO (Septuaginta laus) ET MAGNIFICENTIA CORAM EO: FORTITUDO ET GAUDIUM IN LOCO EJUS. — Vatablus : Celebritas et magnificentia est coram ipso, potentia et hilaritas in loco ejus. At Psal. XCV, vers. 6, Septuaginta vertunt : Confessio et pulchritudo in conspectu ejus ; sanctimonia et magnificentia in sanctificatione ejus. Hebraice, in sanctuario ejus, puta in arca, et tabernaculo arcae a Davide erecto.

28. AFFERTE DOMINO GLORIAM ET IMPERIUM. — Hebraeus, et fortitudinem. Sensus horum duorum versuum est, q. d. Exhibete Deo in tabernaculo hoc coram arca confessionem, id est laudem et magnificentiam, id est magnificam magnificentiarum ejus operum predicationem ; que Deum magnificat, id est magnum, imo maximum esse demonstrat ; item fortitudinem et gaudium, ut sci-

licet celebretis fortia ejus facta, quibus pro Israele pugnavit ; itaque nobis gaudendi et triumphandi materiam dedit.

29. ADORATE DOMINUM IN DECORE SANCTO. — Hebraeus, in decore sanctitatis, id est sanctæ arcae. Vatablus, in splendore et magifico sanctuario ; at Psal. XCV, 9 : « Adorate, inquit, Dominum in atrio sancto ejus. »

32. TONET MARE ET PLENITUDO EJUS. — Vatablus : Reboet mare, et quidquid in eo est, puta omnes pisces, gemmæ, margaritæ, etc. ; fluctus enim maris in tempestate inter se collisi boatum et quasi tonitruum edunt. At Psal. XCV, 42, habetur : « Commoveatur (contremiscat coram Dei majestate et omnipotentia) mare et plenitudo ejus. » Rursum, tonat mare cum vapores in altum emittit, qui in nubibus conclusi et collisi, dum vi erumpunt, tonitrua et fulmina concitant. Tonet ergo mare, ut Dei Creatoris sui potentiam ostendat, impiosque ejus metu percellat.

39. SADOE AUTEM SACERDOTE (Pontificem) ET FRATRES EJUS SACERDOTES (minores) CORAM TABERNACULO DOMINI QUOD ERAT IN GABAON. — Sadoc functus erat pontificatu coram Saule, postquam ille occidisset Achimelech Pontificem. Tunc enim filius Achimelech, scilicet Abiathar fugit ad Davidem. Quare Pontifex apud Saulem erat Sadoc ; apud Davidem vero Abiathar. Mortuo vero Saule, David noluit abrogare pontificatum Sadoc, sed ita inter eos divisit ut Abiathar pontificatu fungeretur in Jerusalem ubi erat arca ; Sadoc vero in Gabaon, ubi erat tabernaculum a Moyse fabricatum.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

David, volens edificare templum, audit a Nathan fabricam hanc Salomoni ejus filio a Deo reservari, ac sibi idcirco longam in regno posteritatem promitti. Quare amplius Deo agit gratias.

1. Cum autem habitaret David in domo sua, dixit ad Nathan prophetam : Ecce ego habitavi in domo cedrina ; arca autem federis Domini sub pellibus est. 2. Et ait Nathan ad David : Omnia, quæ in corde tuo sunt, fac ; Deus enim tecum est. 3. Igitur doctus illa factus est sermo Dei ad Nathan, dicens : 4. Vade, et loquere David servo meo : Hæc dicit Dominus : Non edificabis tu mihi domum ad habitandum. 5. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi Israel, usque ad diem hanc ; sed fui semper mutans loca tabernaculi, et in tentorio 6. manens cum omni Israel. Numquid locutus sum saltem uni iudicum Israel, quibus præceperam ut pascerent populum meum, et dixi : Quare non edificastis mihi domum cedrinam ? 7. Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David : Hæc dicit Dominus exercituum : Ego tuli te, cum in pascuis sequereris gregem, ut esses dux populi mei Israel. 8. Et fui tecum quocumque perrexisti ; et interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecique tibi nomen quasi unius magnorum, qui celebrantur in terra. 9. Et dedi locum populo meo Israel : plantabitur, et habitabit in eo, et ultra non commovebitur : nec filii iniquitatis atterent eos, sicut a

principio, 10. ex diebus quibus dedi iudices populo meo Israel, et humiliavi universos inimicos tuos. Annuntio ergo tibi quod aedificatorus sit tibi Dominus domum. 11. Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te, quod erit de filiis tuis: et stabiliam regnum ejus. 12. Ipse aedificabit mihi domum; et firmabo solium ejus usque in æternum. 13. Ego ero ei in patrem, et ipse erit mihi in filium; et misericordiam meam non auferam ab eo, sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. 14. Et statuam eum in domo mea, et in regno meo, usque in sempiternum: et thronus ejus erit firmissimus in perpetuum, 15. juxta omnia verba hæc, et juxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David. 16. Cumque venisset rex David, et sedisset coram Domino, dixit: Quis ego sum, Domine Deus, et quæ domus mea, ut prestares mihi talia? 17. Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo, ideoque locutus es super domum servi tui etiam in futurum: et fecisti me spectabilem super omnes homines, Domine Deus. 18. Quid ultra addere potest David, cum ita glorificaveris servum tuum, et cognoveris eum? 19. Domine, propter famulum tuum juxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, et nota esse voluisti universa magna. 20. Dominus non est similis tui, et non est alius Deus absque te, ex omnibus quos audivimus auribus nostris. 21. Quis enim est alius, ut populus tuus Israel, gens una in terra, ad quam perrexit Deus, ut liberaret, et faceret populum sibi, et magnitudine sua atque terroribus ejiceret nationes a facie ejus, quem de Ægypto liberarat? 22. Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in æternum, et tu, Domine, factus es Deus ejus. 23. Nunc igitur, Domine, sermo quem locutus es famulo tuo, et super domum ejus, confirmetur in perpetuum, et factus sicut locutus es. 24. Permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, et dicatur: Dominus exercituum Deus Israel, et domus David servi ejus permanens coram eo. 25. Tu enim, Domine Deus meus, revelasti auriculam servi tui, ut aedificares ei domum: et ideo invenit servus tuus fiduciam, ut oret coram te. 26. Nunc ergo, Domine, tu es Deus: et locutus es ad servum tuum tanta beneficia. 27. Et cepisti benedicere domui servi tui, ut sit semper coram te: te enim, Domine, benedicente, benedicta erit in perpetuum.

Hoc caput explicui II Reg. vii.

9. ET DEDI LOCUM POPOLO MEO ISRAEL, (in Chananea, expulsis prioribus ejus incolis, scilicet impiis Chananeis, in qua) PLANTABITUR, — id est firmiter habitabit instar plantæ et arboris solide in terra sua radicate, ut ab ea non divellatur, nec in servitutem redigatur a Madianitis, Ammonitis, Moabitibus, Syris, Philistæis, uti redactus fuit sæpius tempore Judicium, ut sequitur; intellige

et subaudi conditionem solitam, si videlicet Israel me ut Deum suum colat, nec ad idola vitæque deflectat; unde quia post Davidem ab ea deflexit, hinc merito a Deo tandem traditus fuit in prædario Gentibus, præsertim Assyriis et Babiloniis.

23. REVELASTI AURICULAM SERVI TUI, — id est benevole et secreto mihi, utpote amico tuo, revelasti, et quasi in aurem dixisti magnifica bona que mihi promisisti, quæque hic subtexo.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Recensentur Davidis bella et victoriae de Philistæis, Moabitibus, Syris, Idumæis, Ammonitis et Amalechitis, ac, vers. 15, officiales ejusdem.

1. Factum est autem post hæc ut percuteret David Philistiim, et humiliaret eos, et tolleretur Geth, et filius ejus, de manu Philistiim, 2. percuteretque Moab, et fierent Moabitæ servi David, offerentes ei munera. 3. Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba regionis Hemath, quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Euphratem.

4. Cepit ergo David mille quadrigas ejus, et septem millia equitum, ac viginti millia virorum peditum, subnervavitque omnes equos curruum, exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi. 5. Supervenit autem et Syrus Damascenus, ut auxilium præberet Adarezer regi Soba; sed et hujus percussit David viginti duo millia virorum. 6. Et posuit milites in Damasco, ut Syria quoque serviret sibi, et offerret munera. Adjuvitque eum Dominus in cunctis ad quæ perrexerat. 7. Tulit quoque David pharetras aureas, quas habuerant servi Adarezer, et attulit eas in Jerusalem. 8. Necnon de Thebath et Chun, urbibus Adarezer, aeris plurimum, de quo fecit Salomon mare æneum, et columnas, et vasa ænea. 9. Quod cum audisset Thou rex Hemath, percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba, 10. misit Adoram filium suum ad regem David, ut postularet ab eo pacem et congratularetur ei, quod percussisset et expugnasset Adarezer: adversarius quippe erat Thou Adarezer. 11. Sed et omnia vasa aurea, et argentea, et ænea, consecravit David rex Domino, cum argento et auro quod tolerat ex universis gentibus, tam de Idumæa, et Moab, et filiis Ammon, quam de Philistiim et Amalech. 12. Absai vero filius Sarvia percussit Edom in valle Salinarum, decem et octo millia: 13. et constituit in Edom presidium, ut serviret Idumæa David; salvavitque Dominus David in cunctis, ad quæ perrexerat. 14. Regnavit ergo David super universum Israel, et faciebat judicium atque justitiam cuncto populo suo. 15. Porro Joab filius Sarvia erat super exercitum, et Josaphat filius Ahilud a commentariis. 16. Sadoc autem filius Achitob, et Achimelech filius Abiathar, sacerdotes: et Susa, scriba. 17. Banaias quoque filius Joiadæ super legiones Cerechi, et Pheladii: porro filii David, primi ad manum regis.

Hoc caput idem est cum capite VIII, lib. II Reg., ubi illud exposui.

12. IN VALLE SALINARUM, — ubi erant salinæ in quibus conficiebatur sal. Audi Adrichomium in *descript. tribus Judæ*, num. 211: « Vallis Salinarum seu salis, hebraice Gemela, alias Mela dicta; in qua David percussit octodecim millia Idumæorum, et rediens erexit sibi fornicem triumphalem. Ibidem et Joab duodecim millia delevit; et Amasias decem vel viginti Idumæorum millia, atque alia decem millia præcipitavit de rupe et petra lectæ. » Vide II Reg. VIII; Psal. LVIII, LIX; I Paral. XVIII; 2 Paral. XXV; IV Reg. XIV; Hieronymus in *Genes. xiv in loca Hebræa*; in II Reg. VIII, et I Paral.

XVIII. Fuit ergo hæc vallis Idumæis exitialis et, ut ita dicam, fatalis.

16. AHIMELECH FILIUS ABIATHAR — hebraice est *Ahimelech*; Septuaginta, *Achimelech*. Affines enim et vicinæ sunt hebraice litteræ א et ח. Porro *Ahimelech* hic est genitivi casus: nam Abiathar filius Ahimelech erat sacerdos, id est Pontifex Davidis una cum Sadoc; nisi malis hunc Ahimelech fuisse filium Abiatharis, qui pro parente senæ vel aliis occupato, subinde cum Sadoc pontificatu functus sit, uti fecere filii Heli et Samuelis, I Reg. II, 42, et cap. VII, 1. Idque ita factum esse satis colligitur ex capite XXIV, 6.

CAPUT DECIMUM NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Hanon rex Ammon, legatos Davidis deturpans, illud: quare David bello eum invadit, ac cum Syris et auxiliantibus prosternit.

1. Accidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, et regnaret filius ejus pro eo. 2. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas; præstitit enim mihi pater ejus gratiam. Misitque David nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon, ut consolarentur Hanon, 3. dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon: Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te, nec animadvertis quod, ut explorent, et investigent, et scrutentur ter-

ram tuam, venerint ad te servi ejus. 4. Igitur Hanon pueros David decalvavit, et rasis, et praecidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes, et dimisit eos. 5. Qui cum abiissent, et hoc mandasset David, misit in occursum eorum (grandem enim contumeliam sustinuerant) et praecipit ut manerent in Jericho, donec cresceret barba eorum, et tunc revertentur. 6. Videntes autem filii Ammon, quod injuriam fecissent David, tam Hanen, quam reliquos populus, miserunt mille talenta argenti ut conducerent sibi de Mesopotamia, et de Syria Maacha, et de Soha, currus et equites. 7. Conduxeruntque triginta duo millia curruum, et regem Maacha cum populo ejus. Qui cum venissent, castrametati sunt e regione Medaba. Filii quoque Ammon, congregati de urbibus suis, venerunt ad bellum. 8. Quod cum audisset David, misit Joab et omnem exercitum virorum fortium: 9. egressique filii Ammon, direxerunt aciem juxta portam civitatis; reges autem, qui ad auxilium ejus venerant, separatim in agro steterunt. 10. Igitur Joab, intelligens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de universo Israel, et perrexit contra Syrum. 11. Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui, et perrexerunt contra filios Ammon. 12. Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi; si autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in praesidium. 13. Confortare et agamus viriliter pro populo nostro, et pro urbibus Dei nostri: Dominus autem quod in conspectu suo bonum est, faciet. 14. Perrexit ergo Joab, et populus qui cum eo erat, contra Syrum ad praelium; et fugavit eos. 15. Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem ejus, et ingressi sunt civitatem: reversusque est etiam Joab in Jerusalem. 16. Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios, et adduxit Syrum, qui erat trans fluvium: Sophach autem, princeps militia Adarezer, erat dux eorum. 17. Quod cum nuntiatum esset David, congregavit universum Israel, et transivit Jordanem, irruitque in eos, et direxit ex adverso aciem, illis contra pugnantibus. 18. Fugit autem Syrus Israel; et interfecit David de Syris septem millia curruum, et quadraginta millia peditum, et Sophach exercitus principem. 19. Videntes autem servi Adarezer se ab Israel esse superatos, transfugerunt ad David, et servierunt ei: noluitque ultra Syria auxilium praebere filiis Ammon.

4. DECALVAVIT. — Hebraice יגללך *igallech*, id est rasis, scilicet dimidiam capitis comam et barbam, ut dicitur II Reg. x, 4.

7. CONDUXERUNTQUE TRIGINTA DEO MILLIA CURRUM. id est, equitum ex curribus faleatis depugnantium. Est metonymia: ponitur enim continens pro contento, puta currus pro milite curuli. At-

que olim saepe singuli milites potentiores suum habebant currum, sicut equites suum habent equum ex quo depugnant: patet ex vers. 10.

18. INTERFECIT DAVID DE SYRIS SEPTEM MILLIA CURRUM. — id est militum ex curribus depugnantium, vel certe equorum currus trahentium: nam currus ipsi comburi queunt, et non interfici.

CAPUT VIGESIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

David Ammonitas tribulis et serris comminuit, mox, vers. 4, tribus praetis Philistaeos superat, et tres gigantes occidit.

1. Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere, congregavit Joab exercitum et robur militiae, et vastavit terram filiorum Ammon; perrexitque et obsedit Rabba: porro David manebat in Jerusalem, quando Joab percussit Rabba, et dextruxit eam. 2. Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus, et invenit in ea auri pondo talentum, et pretiosissimas gemmas, fecitque sibi inde diadema: manubias quoque

orbis plurimas tulit; 3. populum autem, qui erat in ea, eduxit: et fecit super eos tribulas, et trabas, et ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur et contererentur; sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon, et reversus est cum omni populo suo in Jerusalem. 4. Post haec initum est bellum in Gazer adversum Philistaeos, in quo percussit Sobochai Husathites, Saphai de genere Raphaim, et humiliavit eos. 5. Aliud quoque bellum gestum est adversus Philistaeos, in quo percussit Adeodatus filius saltus Bethlehemites fratrem Goliath Gethaei, cuius haec lignum erat quasi liciatorium textentium. 6. Sed et aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus, senos habens digitos, id est, simul viginti quatuor: qui et ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. 7. Hic blasphemavit Israel, et percussit eum Jonathan filius Samaa fratris David. Hi sunt filii Raspha in Geth, qui ceciderunt in manu David et servorum ejus.

2. Hoc caput idem est cum cap. x et xi, lib. II Reg. ubi illud explicuit.

TULIT AUTEM DAVID CORONAM MELCHOM. — Hebraei Malcham מלכום, id est regis eorum, scilicet Am-

monitarum. Ita et Septuaginta; nam corona idolorum, qualis erat Melchom, comburenda erat cum ipsis idolis, uti jubetur Deut. vii; quare ex ea coronam regalem sibi fabricare nequibat David.

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

David, numerans populum, Deum ad iram provocat, ac ex tribus panis a Deo oblatis pestem eligit: qua proinde immissa multos e medio tollit; sed tandem David, oratione et sacrificio Deum placando, eam sopit.

1. Consurrexit autem Satan contra Israel, et concitavit David, ut numeraret Israel. 2. Dixitque David ad Joab et ad principes populi: Ite, et numerate Israel a Bersabee usque Dan, et afferte mihi numerum ut sciam. 3. Responditque Joab: Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt; nonne, domine mi rex, omnes servi tui sunt? quare hoc quaerit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israeli? 4. Sed sermo regis magis prevaluit, egressusque est Joab, et circumivit universum Israel; et reversus est Jerusalem. 5. Deditque Davidi numerum eorum quos circumierat; et inventus est omnis numerus Israel, mille millia et centum millia virorum eductentium gladium; de Juda autem quadringenta septuaginta millia bellatorum. 6. Nam Levi et Benjamin non numeravit, eo quod Joab invitus exsequeretur regis imperium. 7. Displicuit autem Deo quod jussum erat, et percussit Israel. 8. Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem; obsecro, aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. 9. Et locutus est Dominus ad Gad Videntem Davidis, dicens: 10. Vade, et loquere ad David, et dic ei: Haec dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum, quod volueris, elige, et faciam tibi. 11. Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Haec dicit Dominus: Elige quod volueris: 12. aut tribus annis famem, aut tribus mensibus te fugere hostes tuos, et gladium eorum non posse evadere; aut tribus diebus gladium Domini, et pestilentiam versari in terra, et angelum Domini interficere in universis finibus Israel: nunc igitur vide quid respondeam ei, qui misit me. 13. Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me angustia premunt; sed melius mihi est, ut incidam in manus Domini, quia multae sunt miserationes ejus, quam in manus hominum. 14. Misit ergo Dominus pestilentiam in Israel, et ceciderunt de Israel septuaginta millia virorum. 15. Misit quoque angelum in Jerusalem, ut percuteret eam; cumque percuteretur, vidit Dominus, et misertus est super magnitudine mali; et imperavit angelo, qui percutiebat: Sufficit, jam cesset manus tua. Porro angelus

Domini stabat juxta aream Ornan Jebusæi. 16. Levansque David oculos suos, vidit angelum Domini stantem inter cælum et terram, et evaginatum gladium in manu ejus, et versum contra Jerusalem; et ceciderunt, tam ipse quam majores natu vestiti ciliciis, proni in terram. 17. Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum, qui jussi ut numeraretur populus; ego, qui peccavi; ego qui malum feci: iste grex quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur, obsecro, manus tua in me, et in domum patris mei; populus autem tuus non percutiatur. 18. Angelus autem Domini præcepit Gad, ut diceret Davidi ut ascenderet, exstrueretque altare Domino Deo in area Ornan Jebusæi. 19. Ascendit ergo David juxta sermonem Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini. 20. Porro Ornan cum suspexisset, et vidisset angelum, quatuorque filii ejus cum eo, absconderunt se; nam eo tempore terebat in area triticum. 21. Igitur cum veniret David ad Ornan, conspexit eum Ornan, et processit ei obviam de area, et adoravit eum pronus in terram. 22. Dixitque ei David: De mihi locum areæ tuæ, ut ædificem in ea altare Domino; ita ut quantum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo. 23. Dixit autem Ornan ad David: Tolle, et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet; sed et boves doli in holocaustum, et tribulas in ligna, et triticum in sacrificium: omnia libens percibebo. 24. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet; neque enim tibi auferre debeo, et sic offerre Domino holocausta gratuita. 25. Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri justissimi ponderis sexcentos. 26. Et ædificavit ibi altare Domino; obtulitque holocausta, et pacifica, et invocavit Dominum, et exaudivit eum in igne de caelo super altare holocausti. 27. Præcepit Dominus angelo, et convertit gladium suum in saginam. 28. Protinus ergo David, videns quod exaudivisset eum Dominus in area Ornan Jebusæi, immolavit ibi victimas. 29. Tabernaculum autem Domini, quod fecerat Moyses in deserto, et altare holocaustorum, ea tempestate erat in excelso Gabaon. 30. Et non prevaluit David ire ad altare, ut ibi obsecraret Deum; nimio enim fuerat in timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

12. AUT TRIBUS ANNIS FAMES. — II Reg. XXIV, vers. 13, dicitur: « Aut septem annis famem, nimirum prima oblatio Dei facta Davidi fuit septem annorum; sed Davide tantam moram deprecante Deus penam moderatus est, et ad tres annos redegit. Sic Genes. XVIII. Deus a quinquaginta justis des-

cedit ad decem, quos si irvenisset in Sodoma, ei peperisset; ac Esachieli, cap. IV, deprecanti pro fimo humano, concedit bovium in cibum. 18. ORNAN. — II Reg. XXIV, 23, paululum flexo nomine vocatur « Areana, » nempe rex, id est regulus sive princeps inter Jebusæos.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM

SYNOPSIS CAPITIS.

David omnem materiam preparat ad fabricam templi, ejusque ideam a Deo acceptam tradit Salomoni; ac illum hortatur ut Deum semper religiose colat, atque monet principes ut eum in fabrica adjucent.

1. Dixitque David: Hæc est domus Dei, et hoc altare in holocaustum Israel. 2. Et præcepit ut congregarentur omnes proselyti de terra Israel, et constituit ex eis latomos ad cædendos lapides et poliendos, ut ædificaretur domus Dei. 3. Ferrum quoque plurimum ad clavos januarum, et ad commissuras atque juncturas preparavit David: et eris pondus innumerable. 4. Ligna quoque cedrina non poterant æstimari, quæ Sidonii et Tyri deportaverant ad David. 5. Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus; domus autem, quam ædificari volo Domino, talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur: præparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes præparavit impensas. 6. Vo-

caritque Salomonem filium suum: et præcepit ei ut ædificaret domum Domino Deo Israel. 7. Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis mee fuit ut ædificarem domum nominis Domini Dei mei; 8. sed factus est sermo Domini ad me, dicens: Multum sanguinem effudit, et plurima bella bellasti; non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me; 9. filius qui nascetur tibi, erit vir quietissimus: faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum; et ob hanc causam Pacificus vocabitur; et pacem et otium dabo in Israel cunctis diebus ejus. 16. Ipse ædificabit domum nomini meo, et ipse erit mihi in filium, et ego ero illi in patrem, firmaboque solum regni ejus super Israel in æternum. 11. Nunc ergo, fili mi, sit Dominus tecum, et prosperare, et ædifica domum Domino Deo tuo, sicut locutus est de te. 12. Det quoque tibi Dominus prudentiam et sensum, ut regere possis Israel, et custodire legem Domini Dei tui. 13. Tunc enim proficere poteris, si custodieris mandata et judicia, quæ præcepit Dominus Moysi ut doceret Israel: confortare et viriliter age, ne timeas neque paveas. 14. Ecce ego in paupertate mea preparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, et argenti mille millia talentorum: æris vero et ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine: ligna et lapides preparavi ad universa impendia. 15. Habes quoque plurimos artifices, latomos, et cementarios, artificesque lignorum, et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos. 16. In auro et argento et ære et ferro, cujus non est numerus. Surge igitur, et fac, et erit Dominus tecum. 17. Præcepit quoque David cunctis principibus Israel, ut adjuvarent Salomonem filium suum. 18. Cernitis, inquit, quod Dominus Deus vester vobiscum sit, et dederit vobis requiem per circuitum, et tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, et subiecta sit terra coram Domino, et coram populo ejus. 19. Præbete igitur corda vestra et animas vestras, ut quærat Dominus Deum vestrum, et consurgite, et ædificate sanctuarium Domino Deo, ut introductur area fœderis Domini, et vasa Domini consecrata, in domum, quæ ædificatur nomini Domini.

1. HÆC EST DOMUS DEI, — *g. d.* Hoc loco, puta in area Ornan, quæ est in monte Moria, jubet Deus condit templum.

5. SALOMON PUER PARVULUS EST, — *g. d.* Salomon respectu tantæ tamque magnificæ fabricæ templi, est instar pueri parvuli: nam alioqui erat ipse jam viginti annorum (1).

14. AURI TALENTA CENTUM MILLIA, (hoc est duodecim cum dimidio milliones librarum auri, quæ faciunt mille et ducentos milliones aureorum Francicorum; tantundem reliquit ei in argento, scilicet) MILLE MILLIA TALENTA ARGENTI, — *quæ*

(1) Vers. 8. *Multum sanguinem effudit et plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo.* — S. Hieronymus, lib. I *Contra Jovinianum*, cum Hebræis censuit sanguinem hunc quo David impar reddebatur ad erigendum templum Domino, sanguinem fuisse innocentis Uriæ: « Quia erat vir sanguinarius, non ut plerique existimant, propter bellum, sed propter homicidium. » At singularis est S. Hieronymi et Rabbinis opinio. Veteres recentioresque miramur hanc agnoscent causam, qua Dominus Davidi Salomonem prætulit ad ædificationem templi, bella nempe quibus implicatus fuit. Id non semel repetit Scriptura, conceptisque verbis hic exprimit: « Plurima bella bellasti. » Sed quod verbum consensus, ordo temporis persuadet, Davidem consilium cepisse ædificandi templi ante mortem Uriæ. II Reg. vii, 1; idem innocenti hominis sanguinis effusio, ejus rei honore privare Davidem non poterat. (Ex D. Calmeto.)

faciunt totidem, scilicet mille et ducentos milliones aureorum Francicorum; olim enim una libra auri valebat decem libras argenti: universum ergo reliquit ei bis mille et quadringentos milliones aureorum. Vide diæta de monetis et mensuris in fine Pentateuchi. Immensa et pena incredibilis videtur hæc auri et argenti summa, sed Deo nihil est impossibile, nihil difficile; quare ei facile fuit omnem hanc copiam Davidi suggerere ad fabricam tam magnificæ templi; unde ipse volens templum hoc a Chaldeis exustum restaurari per Zorobabel et Judæos, pauperes eos ad fabricam animat dicens: « Meum est argentum, et meum est aurum, » Aggæi ii, 9. Sic S. Franciscus Assisias, et alter de Paula, ille Minorum, ille Minorum fundator, uterque pauper jussit a Deo templum ædificare, illud ædificavit Deo, ad illud sumptus per elemosynas piorum spondente et prestante. Nullo magis si a Deo vocemur, ut templum mysticum perfectionis in anima nostra vel proximorum fabricemus, adjuvator de ejus ope confisi idipsum prestemus. Deus enim aderit, virescet et animos dabit: « Domini enim est terra et plenitudo ejus, » atque, ut ait S. Iacobi: « Juste instat præcepto, qui prævenit auxilio. » Porro noster Vilalpandus sub finem tomii II in *Bechiæstem*, per plura capita censet Davidem tantas

2100.
milliones
in tem-
plum æ-
dificavit.

opes collegisse partim ex vegetalibus, partim ex Ophir, partim ex hostium spoliis et tributo, partim ex annuo Israelis censu, quo quisque pendebat quotannis templo dimidium siclum iuxta legem, *Exodi xxx, 13.* Quocirca Israelitae etiam extra Iudaeam degentes, per totum orbem dispersi, hanc capitationem quotannis mittebant Jerusalem; cumque eorum ingens esset numerus, ingentem conflabant auri summam.

Adit Vialpandus Davidem et Salomonem annuo reddito et opibus superasse tributa et opes Romanorum, Chaldaeorum, Persarum, omniumque regum et monarcharum.

Dices : Quomodo ergo David hoc versu ait haec

se collegisse « in paupertate? » Respondeo: *Primo*, quia haec omnia prae Dei dignitate et maiestate erant parva et pauca. *Secundo*, « in paupertate, » id est in multo labore et afflictione. *Tertio* et maxime, quia, ut sequitur, haec omnia erant Dei; quare Davidis non erant, quia ipse ex se pauper erat, et nihil habebat nisi quod a Deo acceperat.

AD UNIVERSA IMPENDIA. — Hebraeus et Chaldaeus habent, et super haec addit. *Septuaginta, et appone in his. Vatablus, quibus tu adhaerere poteris.* Unde Salomon et populus his quae reliquit David, multa donaria addidit ad fabricam templi tam magnificam magnificentius instruendam et adorandam.

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

David sub morte Salomonem regem designat, ac Levitas in suas classes distribuit, eisque sua officia partiuntur, Levitis quoque filios, id est posteros Moysis, annumerat.

1. Igitur David senex et plenus dierum, regem constituit Salomonem filium suum super Israel. 2. Et congregavit omnes principes Israel, et Sacerdotes atque Levitas. 3. Numeratque sunt Levitae a triginta annis, et supra, et inventa sunt triginta octo millia virorum. 4. Ex his electi sunt, et distributi in ministerium domus Domini, viginti quatuor millia; praepositorum autem et iudicum sex millia. 5. Porro quatuor millia janitores; et totidem psalter canentes Domino in organis, quae fecerat ad canendum. 6. Et distribuit eos David per vices filiorum Levi, Gerson videlicet, et Caath: et Merari. 7. Filii Gerson: Leedan, et Semei. 8. Filii Leedan: princeps Jahiel, et Zethan, et Joel, tres. 9. Filii Semei: Salomith, et Hosiel, et Aran, tres: isti principes familiarum Leedan. 10. Porro filii Semei, Lebeth, et Ziza, et Jaus, et Baria: isti filii Semei, quatuor. 11. Erat autem Lebeth prior, Ziza secundus: porro Jaus et Baria non habuerunt plurimos filios, et idcirco in una familia, unaque domo, computati sunt. 12. Filii Caath: Amram, et Isaar, Hebron, et Oziel, quatuor. 13. Filii Amram: Aaron, et Moyses. Separatusque est Aaron ut ministraret in Sancto sanctorum, ipse et filii ejus in semperpetuum. 14. Moysi quoque hominis Dei filii annumerati sunt in tribu Levi. 15. Filii Moysi: Gerson, et Eliezer. 16. Filii Gerson: Subuel primus. 17. Fuerunt autem filii Eliezer: Rohobia primus; et non erant Eliezer filii alii. Porro filii Rohobia multiplicati sunt nimis. 18. Filii Isaar: Salomith primus. 19. Filii Hebron: Jerian primus, Amarias secundus, Jahahel tertius, Jeemaam quartus. 20. Filii Oziel: Micha primus, Jesia secundus. 21. Filii Merari: Moholi, et Musi. Filii Moholi: Eleazar, et Cis. 22. Mortuus est autem Eleazar, et non habuit filios, sed filias; acceperuntque eas filii Cis fratres earum. 23. Filii Musi: Moholi, et Eder, et Jerimoth, tres. 24. Hi filii Levi in cognationibus et familiaribus suis, principes per vices, et numerum capitum singulorum, qui faciebant opera ministerii domus Domini, a viginti annis et supra. 25. Dixit enim David: Requiem dedit Dominus Deus Israel populo suo, et habitationem Jerusalem usque in aeternum. 26. Nec erit officii Levitarum ut ultra portent tabernaculum, et omnia vasa ejus ad ministrandum. 27. Juxta praecipita quoque David novissima, supputabitur numerus filiorum Levi a viginti annis et supra. 28. Et erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis, et in esedris, et in loco

purificationis, et in sanctuario, et in universis operibus ministerii templi Domini. 29. Sacerdotes autem, super panes propositionis, et ad similes sacrificium, et ad lagana azyma, et sartaginem, et ad torrendum et super omne pondus atque mensuram. 30. Levitae vero, ut stent mane ad confidendum et canendum Domino: similiterque ad vespeream 31. tam in oblatione holocaustorum Domini, quam in sabbatis et calendis et solemnitatibus reliquis, juxta numerum, et caeremonias uniuscujusque rei, jugiter coram Domino. 32. Et custodiant observationes tabernaculi federis, et ritum sanctuarii, et observationem filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini.

Nota: David Levitas ita distribuit. Erat numerus Levitarum 38 millium; ex eis David 24 millia deputavit ministerio templi, sex alia millia fecit praepositos et iudices, vers. 4; unde patet Levitas hosce fuisse iudices, et quasi senatores ac Patres conscriptos; quatuor millia janitores. Deinde alia quatuor millia constituit cantores et musicos: cetera hos omnes numeros in unum invenies 38 millia jam dicta.

Nota secundo: David insuper constituit 24 ordines sacerdotum, qui sibi per vices succederent ad ministrandum in templo; quisque enim ordo per septimanam ministrabat. Unde *Lucei i, 9*, dicitur de Zacharia: « Sorte exiit ut poneret incensum; » erat enim Zacharias « de vice Abia, » quae ordine erat octava. Haec vices et ordines sacerdotum recensentur capite sequenti. Porro David cuique ordini sacerdotum attribuit ordinem unum Levitarum qui eis ministrarent, et per omnia subservirent; unde tot erant ordines Levitarum, quot sacerdotum ministrantium templo, scilicet 24. Totidem (scilicet 24) ordines constituit Levitarum psallentium tam voce quam instrumentis musicis, quorum quisque sua vice et sub suo sacerdotum ordine psallebat, ut patet cap. xxv; psallebant autem non tantum in sabbatis, Calendis, omnique alia festivitate, sed et quotidie in omni sacrificio holocaustorum, ut patet vers. 31. Hinc sequitur quemlibet sacerdotem aequae ac Levitam bis tantum in anno ministrasse in templo; nam erant eorum 24 classes, quarum quaelibet per hebdomadam in templo serviebat. Quare in 24 hebdomadis quisque una tantum hebdomada ministrabat; his vero duplicatis bis: ergo in 48 hebdomadibus (quot complectitur annus additis quatuor) bis, hoc est, duabus hebdomadis duntaxat quisque ministrabat.

Porro fecit haec David non iam ut rex (hic enim non habet jus in sacerdotibus et sacra) quam ut propheta. Rursus, non fecit haec per se, sed per Pontifices Sadoc et Ahimelech, ut audieris capite sequenti, vers. 3, idque iacta sorte, ut ibidem dicitur, vers. 5 et 32.

11. JAUS ET BARIA NON HABUERUNT PLURIMOS FILIOS, — *g. d.* Hi duo simul non habuerunt plures filios quam unum solum ex jam recensitis; quare hi duo unam tantum classem constituerunt, cum alii singuli singulas constituerunt

13. SEPARATUSQUE EST AARON, — *g. d.* A Deo per Moysen electus est Aaron, ut ipse ejusque posterii primogeniti essent summi Sacerdotes sive Pontifices; ceteri vero non primogeniti essent minores sacerdotes. Unde Pontifices soli ingrediebantur Sanctum sanctorum; ceteri vero sacerdotes adolebant thymiana in altari thymiana, quod erat in Sancto ante Sanctum sanctorum.

14. MOYSI QUOQUE HOMINIS (AMIEL) DEI, FILII ANNUNERATI SUNT IN TRIBU LEVI. — Mira fuit Moysis resignatio et humilitas, qua se submisit ordinationi Dei statutis, ut principatum populi transferret in Josue, filio vero suos non sacerdotibus sed Levitis annumeraret. Nam sacerdotum a Deo adductum erat posteris Aaronis, qui erat frater senior Moysis (1).

24. FILII LEVI A VIGINTI ANNIS ET SUPRA. — David bis numeravit Levitas, scilicet primo, vers. 3: « a triginta annis et supra; » secundo, hic « a viginti annis et supra. » Ratio fuit, quia primitus a Deo per Moysen statutum erat, ut Levitae a trigesimo aetatis anno et deinceps servirent tabernaculo, eo quod eorum officium esset portare suppellectilem Tabernaculi per desertum, in quo continue peregrinabantur, ad quod aetas valida et robusta, qualis est triginta annorum, requirebatur. David vero cessante hoc onere, edificato jam templo, et Israele quiescente in terra sancta, statuit hoc versu ut a vigesimo anno numerentur, et servire incipiant; nimirum ut prioribus senioribus jam recensitis, et in suas ministrantium, janitorum, praepositorum, iudicum, cantorum, classes distribuis in rebus minoribus subserviant. Hanc rationem dat hic David vers. 26.

29. SACERDOTES AUTEM. — Haec verba non sunt in Hebraeo nec in Graeco; quare officia quae hic subnectuntur, competunt tam Levitis quam sacerdotibus, quia scilicet Levitarum erat illa parare, sacerdotum vero parata iam Deo offerre in sacrificio.

ET SUPER OMNE PONDUS ET MENSURAM, — tum quia Sacerdotum et Levitarum erat omnia Deo offerenda mensurare, an scilicet iustum pondus a

(1) vers. 23. Mortuus est autem Eleazar, et non habuit filios, sed filias, acceperuntque eas filii Cis fratres earum. — « Fratres, » id est cognatos, germanos, filios fratris Eleazar, ex lege imperante ut puella heredes necessario propinquiori haberent. *Numer. xxxvii, 3, 6, et xxxvi, 7.*

lege prescriptum haberent, tum quia eorum erat asservare justas veram mensuras et pondera in templo, ut si per fraudem aliquorum in populo

illa vitarentur et minuerentur, vel augerentur, et mensuras et pondera templi restituerentur et corrigerentur.

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Distribuantur sacerdotes in 24 classes, ac cuique sua Levitarum classis ad subserviendum in sacrificio assignatur.

1. Porro filiis Aaron hæ partitiones erant: filii Aaron: Nadab, et Abiu, et Eleazar, et Ithamar. 2. Mortui sunt autem Nadab et Abiu ante patrem suum absque liberis: sacerdotioque functus est Eleazar, et Ithamar. 3. Et divisit eos David, id est, Sadoc de filiis Eleazari, et Ahimelech de filiis Ithamar, secundum vices suas et ministerium. 4. Inventique sunt multo plures filii Eleazar in principibus viris, quam filii Ithamar. Divisit autem eis, hoc est filiis Eleazar, principes per familias sedecim: et filiis Ithamar per familias et domos suas octo. 5. Porro divisit utrasque inter se familias sortibus; erant enim principes sanctuarii, et principes Dei, tam de filiis Eleazar, quam de filiis Ithamar. 6. Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba Levites, coram rege et principibus, et Sadoc sacerdote, et Ahimelech filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotalium et Leviticarum: unam domum, quæ cæteris præerat, Eleazar: et alteram domum, quæ sub se habebat cæteros, Ithamar. 7. Exiit autem sors prima Joiarib, secunda Jedei, 8. tertia Harim, quarta Seorim, 9. quinta Melchia, sexta Maiman, 10. septima Accos, octava Abia, 11. nona Jesua, decima Sechenia, 12. undecima Eliasib, duodecima Jacim, 13. tertia decima Hoppa, decima quarta Isbaab, 14. decima quinta Belga, decima sexta Emmer, 15. decima septima Hezir, decima octava Aphses, 16. decima nona Pheteia, vigesima Hezechiel, 17. vigesima prima Jachin, vigesima secunda Gamul, 18. vigesima tertia Dalaiau, vigesima quarta Maaziau. 19. Hæ vices eorum secundum ministeria sua, ut ingredientur domum domini, et juxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum: sicut præceperat Dominus Deus Israel. 20. Porro filiorum Levi, qui reliqui fuerant, de filiis Amram erat Subael, et de filiis Subael, Jehedeia. 21. De filiis quoque Robobai: princeps Jesias. 22. Isari vero filius Salemoth, filiusque Salemoth Jahath: 23. filiusque ejus Jeriau primus, Amarias secundus, Jahaziel tertius, Jeamaan quartus. 24. Filius Oziel, Michæ; filius Michæ, Samir. 25. Frater Michæ, Jesia; filiusque Jesiæ, Zacharias. 26. Filii Merari: Moholi et Musi. Filius Oziau: Benno. 27. Filius quoque Merari: Ozian, et Zachur, et Heberi. 28. Porro Moholi filius Eleazar, qui non habebat liberos. 29. Filius vero Cir, Jerameel. 30. Filii Musi: Moholi, Eder, et Jerimoth, isti filii Levi secundum domos familiarum suarum. 31. Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron, coram David rege, et Sadoc, et Ahimelech, et principibus familiarum Sacerdotalium et Leviticarum, tam majores, quam minores: omnes sors æqualiter dividebat.

3. ET DIVISIT EOS DAVID, ID EST SADOE DE FILIIS ELEAZARI, ET AHIMELECH DE FILIIS ITHAMAR, SECUNDUM VICES SUAS. — scilicet divisit omnes sacerdotes posteros Eleazar et Ithamar in 24 classes. Divisit, inquam, David non per se, sed per duos Pontifices, scilicet per Sadoc qui erat ex posteris

Eleazar, et per Ahimelech qui erat ex posteris Ithamar. Ad Pontificem enim spectabat hæc sacerdotum distributio, non ad regem.

8. PORRO DIVISIT UT RASQUE INTER SE FAMILIAS SORTIBUS, — ne quis queri posset se iniq. postpositum, et alterum ex favore antepositum, sed

omnes pari jure et conditione censerentur: quare sorte res acta est, et sors cuique suum ordinem et vicem assignavit.

ERANT ENIM PRINCIPES SANCTUARIUM. — Erant 24 familias sacerdotales, et quæque suum habebat principem, puta primogenitum, qui in vice sua omnibus præerat, omniaque in templo dirigebat; quare erat ipse summus classis suæ Sacerdos, ideoque vocabatur Pontifex. Erant ergo 24 Pontifices sive principes Sacerdotum, de quibus in Evangelis crebra est mentio; sed his omnibus eminebat et præerat summus Pontifex, scilicet Sadoc.

6. AHIMELECH FILIO ABIATHAR. — Hinc videtur quod Abiathar Pontifex egrotans, aut aliis occupatus vices suas demandavit filio Ahimelech, ut ipse eum Sadoc Pontifice assisteret, et distribueret hæc 24 sacerdotum classes.

10. OCTAVA ABIA. — Ex hæc fuit Zacharias pater Joannis Baptistæ; quare certum est eum non fuisse summum Pontificem. Pontifex enim non habebat vicem, sed omnibus præerat. An Zacharias fuerit Pontifex, id est princeps et primogenitus suæ familiæ Abia, ut vult S. Dionysius, *Cælestis Hierarchie* cap. IV, item an fuerit ex posteris Elea-

zar, an vero ex posteris Ithamar, incertum est. 26. FILIUS OZIAU BENNO. — et cæteri qui recentur vers. 27, uti jam dicam.

27. FILIUS MERARI, OZIAU. — Hæc verba parenthesis intercipienda videntur; nam sequentes, scilicet: « Soam et Zachur et Heberi, sunt filii Oziau. » Id patet ex Hebraeo et Chaldeo qui sic habent: *Filii Merari de Oziau, vel per Oziau, Benno et Soam et Zachur et Heberi.* Quia enim dixerat: « Filius Oziau Benno, » et non dixerat cuius filius esset « Oziau; » hinc id ipsum explicat subdens: « Filius Merari Oziau, » deinde reliquos præter Bennonem jam nominatum, Oziau filios prosequitur, dicens:

ET SOAM ET ZACHUR ET HEBRI. — Nam Merari filios, scilicet *Moholi et Musi*, jam recensuit vers. 26. Ita Vatablus, Pagninus et alii.

31. MISERUNTQUE ET IPSI SORTES CONTRA FRATRES SUOS. — scilicet ex opposito vel contrapositione *fratrum*, id est cognatorum suorum: et, ut vertit Vatablus, *erogione fratrum suorum.* Septuaginta, *sicut fratres eorum, q. d.* Sicut sacerdotes postero Aaronis divisi in 24 classes sortem jecerant; quo quique ordine in tabernaculo ministraret; sic etiam Levitæ vices ministrandi jacta sorte acceperunt.

CAPUT VIGESIMUM QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Numerantur 24 classes Levitarum ad canendum, psallendum et citharisandum deputatorum.

1. Igitur David et magistratus exercitus, segregaverunt in ministerium filios Asaph, et Heman, et Idithun; qui prophetarent in citharis, et psalteriis, et cymbalis, secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. 2. De filiis Asaph: Zachur, et Joseph, et Nathania, et Asarela, filii Asaph: sub manu Asaph prophetantis juxta regem. 3. Porro Idithun: filii Idithun, Godolias, Sori, Jesias, et Hasabias, et Mathathias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabat super confluentes et laudantes Dominum. 4. Heman quoque: filii Heman, Boeciau, Mathania, Oziel, Subuel, et Jerimoth, Hananias, Hanani, Eliatha, Geddelthi, et Romethiezer, et Jesbacassa, Mellothi, Othir, Mahazioth; 5. omnes isti filii Heman Videntis regis in sermonibus Dei, ut exaltaret cornu: dedique cornu: dehitque cornu quatuordecim, et filias tres. 6. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant, in cymbalis, et psalteriis, et citharis, in ministeria domus Domini juxta regem: Asaph videlicet, et Idithun, et Heman. 7. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis, qui erudiebant canticum Domini cuncti doctores, ducenti octoginta octo. 8. Miseruntque sortes per vices suas ex æquo tam major quam minor, doctus pariter, et indoctus. 9. Egressaque est sors prima Joseph, qui erat de Asaph. Secunda Godolia, ipsi et filiis ejus, et fratribus ejus duodecim. 10. Tertia Zachur, filius et fratribus ejus duodecim. 11. Quarta Isari, filius et fratribus ejus duodecim. 12. Quinta Nathanix, filius et fratribus ejus duodecim. 13. Sexta Bocciau, filius et fratribus ejus duodecim. 14. Septima Isreela, filius et fratribus ejus duodecim. 15. Octava Jesaix, filius et fratribus ejus duodecim. 16. Nona Mathania, filius et fratribus ejus duodecim. 17. Decima Semeix, filius et fratribus ejus duodecim. 18. Unde-

cima Azareel, filii et fratribus ejus duodecim. 19. Duodecima Hasabia, filii et fratribus ejus duodecim. 20. Tertia decima Subael, filii et fratribus ejus duodecim. 21. Quarta decima Mathathia, filii et fratribus ejus duodecim. 22. Quinta decima Jerimoth, filii et fratribus ejus duodecim. 23. Sexta decima Hanania, filii et fratribus ejus duodecim. 24. Septima decima Jesbacasse, filii et fratribus ejus duodecim. 25. Octava decima Hanani, filii et fratribus ejus duodecim. 26. Nona decima Mellothi, filii et fratribus ejus duodecim. 27. Vigesima Eliatha, filii et fratribus ejus duodecim. 28. Vigesima prima Othir, filii et fratribus ejus duodecim. 29. Vigesima secunda Gaddelthi, filii et fratribus ejus duodecim. 30. Vigesima tertia Mahazioth, filii et fratribus ejus duodecim. 31. Vigesima quarta Romenthiezer, filii et fratribus ejus duodecim.

Var. 1. 4. MAGISTRATUS EXERCITUS, — id est principes tam politici quam ecclesiastici; exercitus enim vocatur totus populus tam laicorum quam Levitarum ob multitudinem; erant enim multi et conscripti, sique per ordines quasi acies dispositi, uti sunt milites in exercitu. Magistratus Levitarum, cap. XXIV, 6, vocantur « principes Sanctuarii. »

QUI PROPHETARENT (id est qui canerent laudentque Deum) IN CITRIBUS, SECUNDUM NUMERUM SUI DEDICATO SUI OFFICIO SERVIENTES, — *q. d.* quilibet in sua vice tanto numero canebant, quanto ad canendum destinati erant; una enim familia numerosior unum cantorum ordinem constituens plures habebat cantores, quam illa quae pauciores in se domesticos continebat. Hebraice est *viri operis in ministerio suo*, id est viri diligentes, et scite fungentes munere suo, *q. d.* isti omnes fuere musici peritissimi, inquit Vatablus.

SUB MANU (sub regimine et directione) ASAPH PROPHETANTIS (cantis Dei laudes) JUXTA REGEM, — scilicet in arce Sion coram area, juxta sedem Davidis, ubi nimirum ipsi sedere, et Dei laudibus interesse solebat. Nam verisimile est alios cantores fuisse deputatos ad canendum in Tabernaculo Moysis, quod erat in Gabaon; unde aliqui, ut utrosque comprehendant, explicant *in juxta regem*, *q. d.* juxta regis prescriptum et distributionem, ut hi in Sion, illi in Gabaon canerent.

Var. 3. 3. FILII IDITHUN GODOIAS, SORI, SESEIAS, ET HASABIAS, ET MATHATHIAS, SEX. — Recensiti hic sunt quinque duntaxat, ut patet eos numeranti. Deest ergo sextus, quem verisimile est esse « Semeiam, » qui nominatur vers. 17 in decima sorte; Semeias enim non nominatur inter filios Asaph nec inter filios Heman. Fuit ergo filius Idithun; horum trium enim filii hic describuntur, ut patet vers. 1.

Var. 5. 5. OMNES ISTI FILII HEMAN VIDENTIS REGIS IN SERMONIBUS DEI. — Heman vocatur Videns, id est propheta, hoc est cantor divinarum laudum apud Davidem. « In sermonibus Dei, » id est cum dei

sermones, id est res et laudes canerentur, *q. d.* David in aula et mensa habebat suos symphoniacos, qui profana canebant ad regis honestam recreationem; hic vero Heman curabat duntaxat sacra cani in Tabernaculo, cum David divinis officii vacaret. « Sermones ergo Dei » erant psalmi, hymni et cantica divinarum laudum.

UT EXALTARET CORNU, — id est ut canendo exaltaret magnitudinem, magnificentiam, et immensam majestatem, sapientiam, misericordiam, potentiam, clementiam et beneficentiam Dei. Ita Abulensis. Secundo, et magis precise, *q. d.* Heman curabat cani psalmos, in quibus David orat, et predicat exaltandum « cornu, » id est regnum, potentiam, et gloriam tam imperii sui, quam antitypi Christi. Hoc enim audire Davidi erat gratissimum et desideratissimum. Unde crebro in psalmis de hac cornu exaltatione, agit. Hinc Vatablus sic vertit: *Qui erat regis videns in verbis divinis ut erigeretur cornu*; idque sic explicat, *q. d.* Heman propheta vit de Davide quod assequeretur magnam famam et gloriam. « Cornu » enim significat dignitatem et gloriam, item robur et vires, ac si dicatur, ad exaltandam dignitatem et potentiam regiam. Asaph enim et Idithun canebant alios psalmos, qui ad populum eruditionem et consolandum spectabant, cumque ad pietatem et ad Deum seculum laudandum excitabant.

7. QUI ERUDIERANT CANTICUM, — id est « doctores, » ut sequitur, qui docebant reliquos scite canere et psallere tam voce, quam instrumentis musicis.

8. DOCTUS PARITER ET INDOCTUS, — *q. d.* Equiperitus canendi ac imperitus, aequo doctor ac discipulus, *q. d.* David distribuit cantores in 24 classes, et cuique classi dedit duodecim magistros musices peritos, qui ceteros docerent canere, eosque in cantu dirigerent et perficerent. Quocirca magistri hi universim fuere 288, ut dictum est vers. 7. Multiplica enim 24 per 12, resultabit numerus 288.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Recensentur ordines et classes Levitarum, qui erant janitores templi; ad hæc custodiam thesaurorum tam templi quam regis.

1. Divisiones autem janitorum: de Coritis Meselemia, filius Core, de filiis Asaph. 2. Filii Meselemie: Zacharias primogenitus, Jadhel secundus, Zabadias tertius, Jathanael quartus, 3. Elam quintus, Johanan sextus, Elioena septimus. 4. Filii autem Obededom: Semeias primogenitus, Jozabad secundus, Joaha tertius, Sachar quartus, Nathanael quintus, 5. Ammiel sextus, Issachar septimus, Phollathi octavus: quia benedixit illi Dominus. 6. Semei autem filio ejus nati sunt filii, præfecti familiarum suarum: erant enim viri fortissimi. 7. Filii ergo Semeie: Othni, et Raphael, et Obed, Elzabad, fratres ejus viri fortissimi: Eliu quoque, et Samachias. 8. Omnes hi, de filiis Obededom: ipsi, et filii, et fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obededom. 9. Porro Meselemie filii, et fratres eorum robustissimi, decem et octo. 10. De Hosa autem, id est, de filiis Merari: Semri princeps (non enim habuerat primogenitum, et idcirco posuerat eum pater ejus in principem), 11. Helcias secundus, Tabelias tertius, Zacharias quartus, omnes hi filii, et fratres Hosa, tredecim. 12. Hi divisi sunt in janitores, ut semper principes custodiarum, sicut et fratres eorum, ministrarent in domo Domini. 13. Misæ sunt ergo sortes ex æquo, et parvis, et magnis, per familias suas, in unamquamque portarum. 14. Cecidit ergo sors Orientalis, Selemia. Porro Zacharia filio ejus, viri prudentissimo, et erudito, sortito obtigit plaga Septentrionalis. 15. Obededom vero et filii ejus ad Austrum: in qua parte domus erat seniorum concilium. 16. Sephim et Hosa ad Occidentem juxta portam, quæ ducit ad viam ascensionis: custodia contra custodiam. 17. Ad Orientem vero Levitæ sex, et ad Aquilonem quatuor per diem: atque ad Meridiem similiter in die quatuor: et ubi erat concilium, bini et bini. 18. In cellulis quoque janitorum ad Occidentem quatuor in via, bini per cellulas. 19. Hæc sunt divisiones janitorum, filiorum Core et Merari. 20. Porro Achias erat super thesauros domus Dei, et vasa sanctorum. 21. Filii Ledan, filii Gersonni: de Ledan principes familiarum, Ledan et Gersonni, Jehieli. 22. Filii Jehieli: Zathan et Joel fratres ejus, super thesauros domus Domini. 23. Amramitis, et Isarithis, et Hebronitis, et Ozihelitis. 24. Subael autem filius Gerson, filii Moysi, præpositus thesauris. 25. Fratres quoque ejus Eliezer, cujus filius Rahabia, et hujus filius Isaias, et hujus filius Joram, hujus quoque filius Zechri, et hujus filius Selemith. 26. Ipse Selemith, et fratres ejus, super thesauros sanctorum, quæ sanctificavit David rex, et principes familiarum, et tribuni, et centuriones, et duces exercitus, 27. de bellis, et manubis præliorum, quæ conseraverant ad instaurationem et suppellectilem templi Domini. 28. Hæc autem universa sanctificavit Samuel Videns, et Saul filius Cis, et Abner filius Ner, et Joab filius Sarvia: omnes qui sanctificaverant ea per manum Selemith, et fratrum ejus. 29. Isarithis vero præerat Chonenias, et filii ejus, ad opera forinsecus super Israel ad docendum et judicandum eos. 30. Porro de Hebronitis Hasabias, et fratres ejus viri fortissimi, mille septingenti, præerant Israeli trans Jordanem contra Occidentem, in cunctis operibus Domini, et in ministerium regis. 31. Hebronitarum autem princeps fuit Jeria, secundum familias et cognationes eorum. Quadragesimo anno regni David recensiti sunt, et inventi sunt viri fortissimi in Jazer Galaad. 32. Fratresque ejus robustioris ætatis, duo millia septingenti principes familiarum. Præposit